

25 innsikter fra NEB-STAR

Læring og innsikt om bruk av NEB-
prinsippene i by- og stedsutvikling

Versjon 1.0

Om NEB-Star: Dette prosjektet har mottatt finansiering fra EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa under tilskuddsavtale nr. 101079952.

Dokumentinformasjon

Dette heftet er en samling av de 24 innsiktene som har blitt produsert i forbindelse med lærings- og overføringsverkstedene i NEB-STAR.

Redaktør

Kristin Solhaug Næss (DOGA)

Bidrag

Alle NEB-STAR-partnere

Prosjekt

NEB-STAR – New European Bauhaus
Stavanger

Arbeidspakke

WP5 – Learning and transferability in Norway
and the Nordics

Prosjektets varighet

1 October 2022 - 30 September 2025

Prosjektkoordinator

Annemie Wyckmans, Norges teknisk-
naturvitenskapelige universitet

Design and layout

Martin Helliesen Sjørdal

Fotokreditt

Alle bilder er fra NEB-STAR og partnere, om
ikke annet er spesifisert.

Lisens

CC-BY4.0 Creative Commons Attribution, om
ikke annet er spesifisert. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Article 17.3 Disclaimer (engelsk):

*Funded by the European Union. Views and
opinions expressed are however those of the
author(s) only and do not necessarily reflect
those of the European Union or CINEA. Neither
the European Union nor the granting authority
can be held responsible for them.*

25 innsikter fra NEB-STAR

Nye verdier og kvaliteter

Nye samarbeidsformer

Nye fortellinger

Introduksjon

Hvordan kan kommunen, næringsliv, ideelle aktører og innbyggere samarbeide for å sikre at klimaomstillingen blir attraktiv å delta i, og at den bidrar til berikende og vakre, bærekraftige og inkluderende nabolag?

Det spørsmålet har partnerne i det EU-finansierte fyrtårnsprosjektet NEB-STAR jobbet med fra ulike innfallsvinkler og perspektiver de siste to årene. New European Bauhaus-Stavanger (NEB-STAR) har som mål å integrere klimanøytralitet og NEB-prinsippene – inkluderende, berikende og bærekraftig, for, av og med alle interessenter – i Stavanger kommunes kommuneplan, og utveksle verktøy og tilnærminger med byene Praha og Utrecht.

Dette heftet er en oppsamling av innsikt og læring fra prosessene i Stavanger, presentert som 25 innsikter fordelt på tre kapitler. Innsiktene synliggjør ikke nødvendigvis alle aspekter ved prosjektet, men har til hensikt å formidle fellestrekk og viktig læring som ligger til grunn for de ulike resultatene i Stavanger.

Fokusområde 1: Nye verdier og kvaliteter løfter frem innsikt knyttet til det å ta i bruk de tre NEB-verdiene i prosjektet.

Fokusområde 2: Nye samarbeidsformer fokuserer på innsikt og læring knyttet til medvirkning og tillitsbaserte samarbeidsformer og partnerskap.

Fokusområde 3: Nye fortellinger, fokuserer på behovet for nye historier som leder og beveger oss i omstillingsarbeidet.

Du finner mer informasjon om New European Bauhaus (NEB), NEB-STAR og prosjektets rapporter og publikasjoner på <https://nebstar.eu/>.

Innhold

Oppsummering 4

Innhold 6

Om innsikt 8

1 Nye verdier 10

Innsikt 1: NEB-verdiene som utgangspunkt for stedsutvikling 12

Innsikt 2: Å definere lokale ambisjoner gjør arbeidet konkret 14

Innsikt 3: Hva skjer om vi setter estetikken først? 16

Innsikt 4: Fra bærekraft til regenerativitet 18

Innsikt 5: Ja takk, alle tre på én gang! 20

Innsikt 6: Hvor er forhandlingsrommet? 22

Innsikt 7: Hvordan måle effekten? 24

Innsikt 8: De utfordrende finansieringsmodellene 26

Innsikt 9: På tide med nye evalueringskriterier 28

2 Nye samarbeidsformer 30

- Innsikt 10: Kunsten å planlegge nabolag 32
- Innsikt 11: Er det plass til "alle" rundt bordet? 34
- Innsikt 12: Bygge kultur for medvirkning og samskaping 36
- Innsikt 13: Fra å kjempe mot, til å kjempe for 38
- Innsikt 14: 1001 perspektiver fra elever og studenter 40
- Innsikt 15: Nabolagsprosjekter gir rom for nye og andre typer partnerskap 42
- Innsikt 16: Stor kraft gjennom samfinansiering 44
- Innsikt 17: "Noen" er ikke bare én, men flere nye roller 46
- Innsikt 18: Det tar tid å etablere samarbeidsplattformer 48

3 Nye fortellinger 50

- Innsikt 19: Handle ut fra felles samfunns mål 52
- Innsikt 20: Å skape fremtidsbilder 54
- Innsikt 21: Nye blikk på lokale visjoner 56
- Innsikt 22: Digitale verktøy hjelper oss å håndtere kompleksitet 58
- Innsikt 23: Guidet av stedsbasert informasjon 60
- Innsikt 24: Kunsten som mer enn resultatet 62
- Innsikt 25: Gjøre endring håndfast gjennom fysiske prosjekter 64

Videre arbeid 66

Akronymer 68

Om innsikt

I et så stort prosjekt som NEB-STAR utvikles det innsikt, læring og kunnskap underveis på mange nivå og i ulike former, både individuelt, i arbeidsgruppene og på tvers av hele prosjektet og organisasjonene. Vi omtaler læringen som beskrives av prosjektets partnere knyttet til ulike problemstillinger som **innsikt**. De er formulert som påstander, hypoteser og historier som formidler partnernes opplevelser og erfaringer opp mot prosjekresultatene. For å gjøre erfaringene relevante og sammenlignbare for andre, er innsiktene delvis abstrahert

til generelle tema og problemstillinger, samtidig som vi har beholdt mye av konteksten fra prosjektet i beskrivelsene.

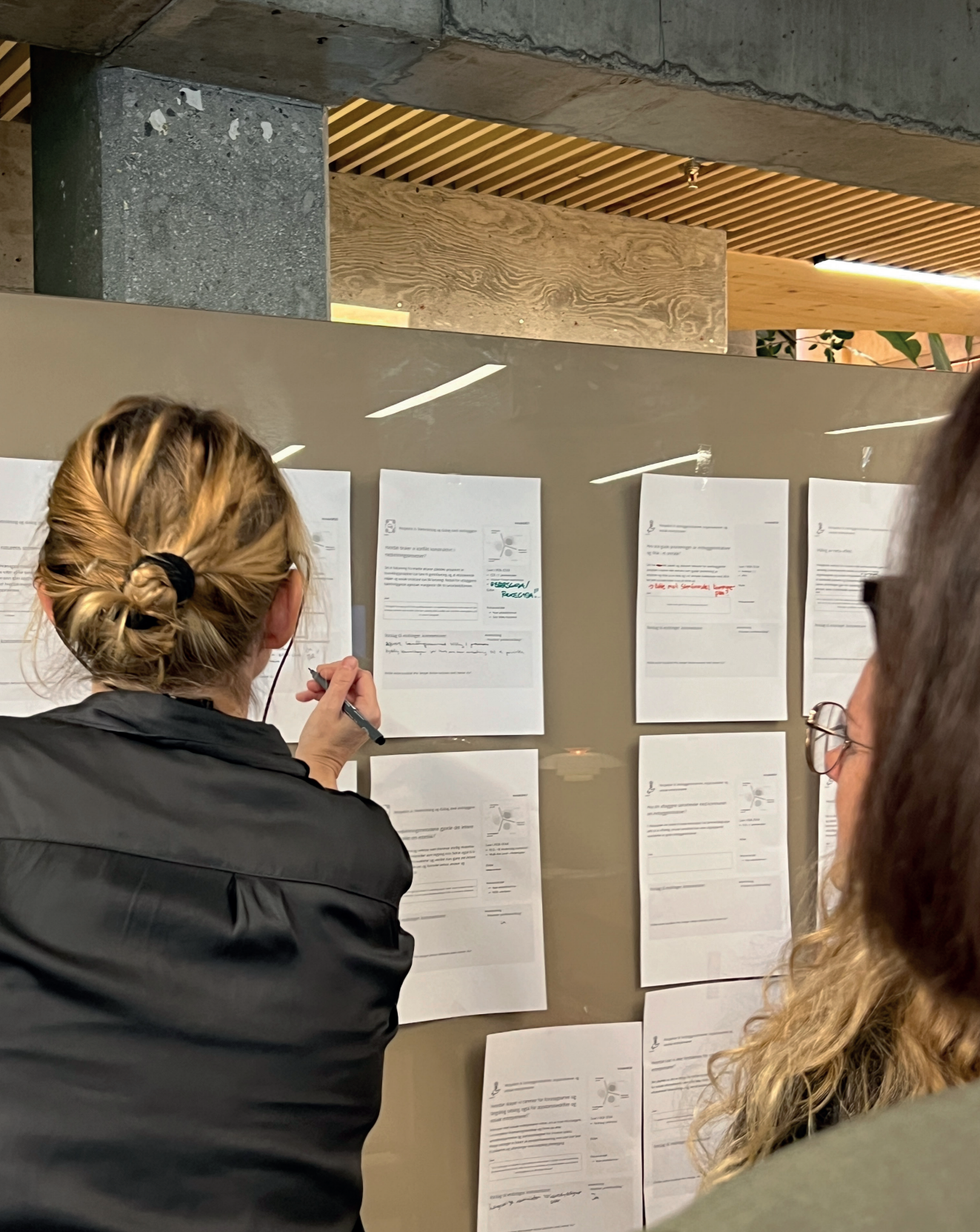
Beskrivelsene er utviklet basert på tolkning og analyse av prosjektrapporter og dokumentasjon, og resultater fra dialogverksteder og intervjuer. De må leses som historier som ikke nødvendigvis dekker alle aspekter av NEB-STAR. Prosessen med å hente ut innsikt fra prosjektet beskrives i prosjektrapportene **D5.6 og D5.10 - Transferability report**.

Om dette heftet

Dette heftet er en samling av de 25 innsiktene som har blitt produsert i forbindelse med lærings- og overføringsverkstedene i NEB-STAR. Dette er med andre ord et arbeidsverktøy, og innsiktene kan leses hver for seg eller i sammenheng. Heftet kan også brukes som underlag for diskusjoner eller verksteder, og de 25 innsiktene eksisterer også som enkeltark i fysisk

og digital form. Dette arbeidet beskrives i sin helhet i prosjektets lærings- og overførbarhets-rapporter, som vil publiseres på <https://nebstar.eu/>

Innsiktene har henvisninger til aktiviteter, verktøy og modeller beskrevet i prosjektets demonstrasjonsrapporter og verktøysamling, og følger samme fargekoding som de andre heftene.

Nye verdier

Denne delen inneholder innsikt og læring fra prosjektet NEB-STAR, knyttet til fokusområde 1: Nye verdier.

De ni erfaringsbaserte innsiktene inneholder kortfattede oppsummeringer og henvisninger til hvilke aktiviteter, verktøy eller metoder dette er basert på.

NEB-verdiene som utgangspunkt for stedsutvikling

Erfaringene fra NEB-STAR fremhever potensialet ved å bruke verdiene fra New European Bauhaus (NEB) som et felles språk i arbeidet med stedsutvikling, for å bygge bro mellom fag. Prosjektet har avdekket et behov for å styrke fokuset på sosial bærekraft og estetikk, og reiser spørsmål om hvordan medvirkning kan tilrettelegges for å gjøre det lettere for folk å snakke om estetikk, et steds verdier, og kvaliteter man er opptatt av å ta vare på.

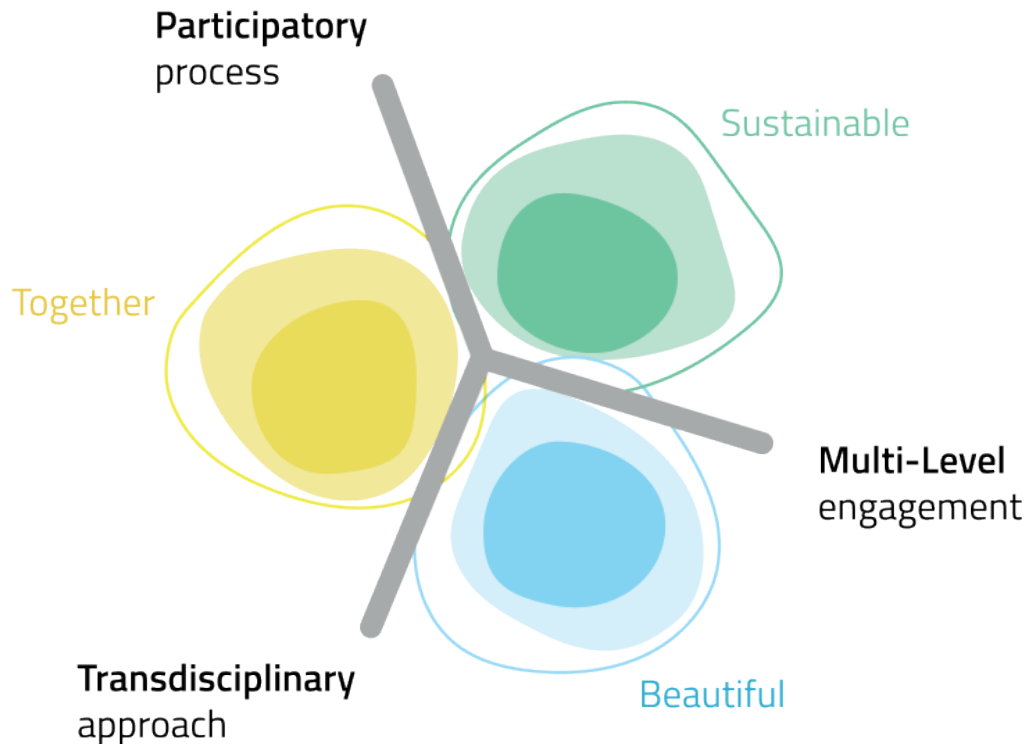
Partnerne opplever at det å ta utgangspunkt i NEB-verdiene kan bidra til en mer inkluderende og visjonær tilnærming til stedsutvikling, der både funksjon, form og fellesskap vektlegges.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Bruk av NEB-kompasset

Dialogverktøyet for grønne industrietableringer

Partnersamarbeidet i NEB-STAR

NEB-kompasset er et veiledende rammeverk for prosjekteiere som ønsker å anvende NEB-prinsippene og -kriteriene på sine aktiviteter. Mer informasjon: https://new-european-bauhaus.europa.eu/tools-and-resources/use-compass_en

Hvordan kan vi utvikle et felles språk?

Å definere lokale ambisjoner gjør arbeidet konkret

En viktig, gjennomgående diskusjon har handlet om hvorvidt det er mulig å få NEB-initiativer integrert i planarbeidet i by- og stedsutvikling. Her er et viktig funn at det er først når ambisjonene blir lokale og konkrete, at flere opplever relevansen for dem som aktører.

Partnerne har testet å utvikle lokale ambisjoner i demonstrasjonsområdene. Prosjektet viste at det ikke er nok å bare ta i bruk de generelle NEB-verdiene; de må kontekstualiseres og gjøres relevante for den spesifikke lokale konteksten. Dette innebærer å utvikle konkrete lokale mål som oversetter de abstrakte verdiene bærekraft, inkludering og skjønnhet til håndgripelige handlinger. For eksempel, i noen av demonstrasjonsprosjektene var lokalsamfunnene aktivt involvert i å gi innspill til hva 'skjønnhet' betydde for dem, noe som førte til unike designvalg som reflekterte kultur og preferanser.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Uttesting av SØM-verktøyet

Utvikling av visjon for SITE

Utopian Future workshoper

Nye verdier

**Hvordan kan vi sette lokale
ambisjoner?**

Hva skjer om vi setter estetikken først?

Diskusjonen om estetikk kan for mange oppleves som utfordrende å delta i. Arkitektene i NEB-STAR har derfor satt særlig fokus på hva som skjer om man bevisst setter estetikk og berikende bymiljøer første i diskusjonene. Det å jobbe med estetikk som konsept har vært utfordrende å definere og operasjonalisere på en konsistent måte på tvers av prosjektet, men det har gitt ny forståelse for stedsutvikling for mange av de involverte.

Å prioritere medvirkningsmetoder som gjør det lettere å bidra med tanker om hvordan omgivelsene våre oppleves, har vært et viktig grep når man har jobbet med stedsidentitet og estetikk i prosjektet.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Walk the land - metoden

Urban belonging- appen

Draw a line - metodikk

Hvordan kan vi gjøre det mer inkluderende å snakke om estetikk?

Fra bærekraft til regenerativitet

Det å bruke verdiene i NEB til å oppdage nye måter å se bærekraftig verdiskaping på, ser ut til å være en nøkkel for suksess i prosjektet.

Her har prosjektet også hatt med seg eksterne aktører som har kompetanse på feltet, for å dele erfaringer fra andre innovasjonsprosjekter. Et av demonstrasjonsområdene i prosjektet har satt særlig fokus på bærekraftsambisjonene i diskusjonen om NEB, og kjørt en egen prosess for å skape en visjon for området, med utgangspunkt i forståelsen av regenerativitet. Dette har satt i gang en diskusjon om hva regenerativt design egentlig vil si, og hvorfor dette er viktig å snakke om i byggebransjen og i næringslivet.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Innovasjonsprosess gjennomført av ÆRA

Workshopper om Site 4016

Regenerativt design handler om en helhetlig tilnærming til bygg og byggeprosessen. Vurdere stedets muligheter og behov, minimere inngrep og reparere kretsløp gjennom utforming, bygging og drift etter naturens premisser.

- kommunikasjon Site 4016

Hvordan kan vi bygge kompetanse
på hva regenerativitet betyr?

Ja takk, alle tre på én gang!

Berikende, bærekraftig eller inkluderende? Ja takk, alle tre! Erfaringene fra partnerne er at verdiene og ambisjonene spiller på hverandre, og at et prosjekt blir sterkere om for eksempel det både har fokus på regenerativt design, men også har ambisjoner om inkluderende elementer, og er berikende for sansene våre. Denne måten å tenke helhet på, løfter frem nye diskusjoner om prioriteringer, hvor det er lette å dele opp i sektorer.

Forståelsen av NEB-verdiene har påvirket utviklingen av for eksempel bærekrafts-programmet for Site 4016. De samme erfaringene om viktigheten av å tenke NEB-verdiene i sammenheng ser man i forbindelse med diskusjonene om kommuneplanen, hvor nabolagsnivået og verdiene kan belyses innenfor ulike samfunnsmål.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Resultater fra Kvikktestene

Uttesting av NEB-kompasset

Arbeidet med kommuneplanen

Nye verdier

Hvordan kan vi unngå silotenkning
når vi jobber med verdier?

Hvor er forhandlingsrommet?

Ulike interessenter tolker og prioriterer verdier som skjønnhet, bærekraft og inkludering svært forskjellig, noe som skaper dilemmaer i prosjekter, også i NEB-STAR. For eksempel vektlegger noen fag kvantifiserbare klimamål, andre fag kan fokusere på estetikk, mens andre igjen, for eksempel de som de som bor i området og har etterspurt en møteplass, er mest opptatt av verdien de opplever av sosial samhörighet.

Disse ulike synspunktene krever kontinuerlig dialog og forhandlinger for å finne løsninger som gjenspeiler alle perspektiver. Behovet for tillit, og det å lytte til hverandres forståelse av hva som er viktig når det gjelder verdier, har også blitt diskutert i prosjektet. Å balansere dette har vært en utfordring, men også en viktig læringserfaring i NEB-STAR. En åpen tilnærming ser ut til å være nødvendig for å imøtekomme det brede spekteret av perspektiver som ligger i NEB-verdiene.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppe Jammerdalen

Workshopper om Site 4016

Dialogen om Svankevigå

Hvordan kan vi utvikle gode dialogarenaer for å kunne drøfte lokale verdier?

Hvordan måle effekten?

Det kan være vanskelig å måle effekten av nabolagsprosjekter basert på konvensjonelle effektmålingsverktøy. Eksisterende modeller dekker ikke bredden av verdiene, spesielt sosial bærekraft og estetikk. Prosjektet har derfor testet nye modeller, som "Craft Impact Model", for å inkludere disse aspektene, og videreført diskusjonen inn i arbeidet med partnerskaps- og forretningsmodeller.

En viktig innsikt er at NEB-verdiene og deres fordeler kan knytte lokale initiativer til systemiske endringer. Ved å vise hvordan lokale prosjekter bidrar til samfunnsmål, kan man finne en mer helhetlig måte å evaluere effekt på, som går utover tradisjonelle metoder.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Impact-modellen

Vis Det - effektmålingsverktøy

Futurebuilt- programmet

Hvordan kan vi synliggjøre effekt av nabolagsprosjekter?

De utfordrende finansieringsmodellene

Forretnings- og finansieringsmodeller går ikke alltid hånd i hånd med immaterielle verdier, og tradisjonelle rammeverk tar ofte ikke hensyn til NEB-verdiene. Ved å integrere NEB-verdier i finansieringen, spesielt for sosiale entreprenører, kan man tiltrekke investorer som også prioriterer sosiale og miljømessige avkastninger, og utvikle mer robuste forretningsmodeller.

Langsiktig finansiering krever likevel innovative tilnærminger som blandet finansiering og offentlig-private partnerskap. Det er viktig å vise verdien av disse prosjektene utover økonomi, og understreke deres bidrag til samfunn og miljø for å sikre støtte.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Innsikt fra sosiale entreprenører

Kvikktestene i demonstrasjonsområdene

Arbeidsgruppe forretningsmodeller

Foto: Byauk

**Hvordan kan vi utvikle mer robuste
forretningsmodeller for sosiale
entreprenører?**

På tide med nye evalueringskriterier

NEB-STAR har erfart at NEB-kompasset kan være et effektivt verktøy for å evaluere prosjekter. Kompasset, som fokuserer på bærekraft, inkludering og estetikk, gir en helhetlig måte å vurdere prosjekters virkning på, utover tradisjonelle metoder.

Ved evalueringen av prosjektene på Site 4016, bidro eksempelvis kompasset til å sette fokus på estetikk og involvering av nærmiljøet. Dette førte til endringer i design og gjennomføring for å gjøre prosjektene mer inkluderende og attraktive. NEB-kompasset har derfor et potensiale for å ikke bare være et teoretisk rammeverk, men også et praktisk verktøy for å styre og evaluere prosjekter i tråd med verdiene og prinsippene i NEB.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Kriteriene for Kvikktestene

Futurebuilt- kriteriene

Kriteriene for innovasjonscampene

Hvordan kan vi evaluere prosjekter i tråd med NEB-verdiene?

Nye samarbeidsformer

Denne delen inneholder innsikt og læring knyttet til fokusområde 2: nye samarbeidsformer.

De ni erfaringsbaserte innsiktene inneholder kortfattede oppsummeringer og henvisninger til hvilke aktiviteter, verktøy eller metoder dette er basert på.

Kunsten å planlegge nabolag

Erfaringene fra NEB-STAR tar utgangspunkt i et stort fokus på nabolagsnivået i samarbeidet om mer attraktive og klimavennlige byområder. Utviklingen av nabolags-partnerskap har fått stort fokus i prosjektet, blant annet med etableringen det som har fått navnet **Jammerdals-gruppen**. Dette samarbeidet bygger på erkjennelsen av at samarbeid på tvers av sektorer er nødvendig mye tidligere i planleggingsprosessene enn man er vant med, og gruppa ble til basert på felles frustrasjon og behov for andre måter å samarbeide på.

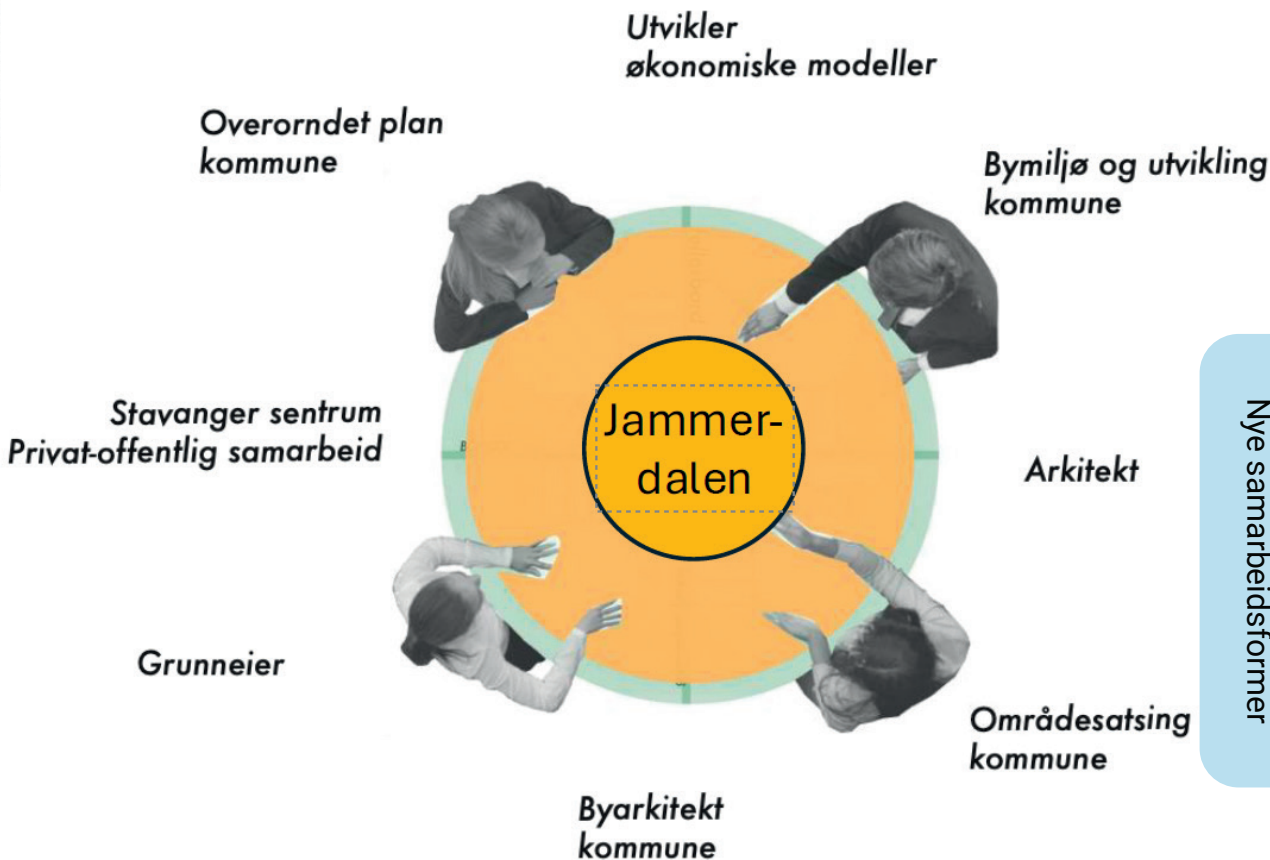
Å bygge tillit og felles forståelse mellom offentlige og private aktører var avgjørende for å adressere de ulike utfordringene man stod ovenfor, som den manglende koblingen mellom foreslåtte reguleringsplaner og overordnede planer. Fokus på mellom-plannivået og samskapte visjoner utviklet gjennom tillitsbaserte partnerskap brukes nå som eksempel fra NEB-STAR på hva som kan bidra til transformativ stedsutvikling og mer effektiv nabolagsutvikling.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppa Jammerdalen

Workshopper om Site 4016

Erfaringer fra områdesatsingene

Hvilke nye arbeidsformer må til for
å bryte ned siloene når man jobber
på nabolagsnivå?

Er det plass til "alle" rundt bordet?

Dette spørsmålet understreker viktigheten av tidlig og kontinuerlig engasjement fra alle interessenter, spesielt innbyggere, men også for etablerte aktører. Maktfordeling, roller og de reelle mulighetene for deltakelse har skapt debatter og friksjon i NEB-STAR, og satt fokus på det å samles rundt bord for å rett og slett snakke sammen og bygge tillit. Erfaringene fra Jammerdalen-gruppen peker på behovet for å ha reelle muligheter til å påvirke og ha innsikt å hva som foregår, samt at motivasjon og et klart mandat er avgjørende. Ved å fremme ulike former for inkluderende prosesser som går utover tradisjonelle planleggingsmetoder, skapes det også andre og nye dynamikker mellom folk.

For å sette innbyggerne i sentrum, ble det i delprosjektet i Svankevigå valgt å jobbe direkte med lokale beboere og engasjerte innbyggere gjennom "Utopian Future Workshops", hvor innbyggergruppa kunne utvikle sine visjoner uten tidlig påvirkning fra kommunen eller utbyggere. Diskusjonen om hva den nøytrale arenaen er og hvem som bør være i rommet, har satt tydelig preg på samarbeidene.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppe Jammerdalen

Workshopper om Site 4016

Dialogen om Svankevigå

Hvordan kan vi fasilitere for
inkluderende prosesser og nøytrale
arenaer?

Bygge kultur for medvirkning og samskaping

Man begynner aldri på null, og det ble tidlig en diskusjon rundt hvordan man kunne tenke helhetlig og langsiktig når det gjaldt medvirkning i nabolagsutvikling. I mange områder hvor byutviklingen går fort, er det ofte gjort mye medvirkning fra før, og medvirkningstretthet blir fort en bekymring. Erfaringene fra NEB-STAR inkluderer derfor etableringen av et medvirkningsforum, som har hatt til hensikt å samarbeide bedre på tvers av sektorer og aktører om medvirkning i de samme områdene.

NEB-STAR har testet mange metoder og verktøy, og kartlagt og samlet all medvirkning som har blitt gjort tidligere, til nytte for prosjektet. Videre har diskusjonen handlet om hvilke barrierer man opplever felles, og hvordan de kan håndteres i fellesskap, for bedre medvirkning i kommunen generelt. Forumet er et eksempel på viktigheten av å bygge felles praksis i arbeidet med medvirkning og innbyggerinvolvering, for å dra på felles ressurser.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Medvirkningsforum

Felles database

Arbeidet med kommuneplanen

Nye samarbeidsformer

Hvordan ser medvirkningssystemet
for Stavanger ut?

Fra å kjempe mot, til å kjempe for

Gode medvirkningsprosesser kan endre både holdninger og resultater, selv der hvor konfliktnivået er høyt, om prosessen som gjennomføres oppleves relevant, er transparent og tett koblet til beslutningene som tas. I demonstrasjonsområdene i NEB-STAR har det i prosjektperioden vært flere konfliktfylte byutviklingssaker, og dette har ført til at forståelse for eierskap og behov for å bygge tillit har stått høyt på agendaen. Dette har bidratt til mange refleksjoner om forskjellen på det å kjempe imot noe, opp mot det å kunne kjempe for noe. I Jammerparken-prosjektet ble ungdommer og beboere involvert i transformasjonen av Pulsparken, til en nabolagshage som reflekterer felles ønsker. En beboers beslutning om å ikke flytte på grunn av engasjementet brukes som eksempel på at opplevelsene har vært positive.

Arbeidet med Utopian Future Workshops tok dette enda videre ved å la beboerne utvikle sine egne visjoner for Svankevigå/ Badedammen, som et alternativt forslag i planprosessen. I områder hvor konfliktnivået er høyt, blir fasiliteringen og rolleforståelse ekstra viktig, og arkitektenes, designeres kunsteres kapasitet til å både være forslagsstillende og fasiliterende løftes frem som avgjørende for å skape balanse, særlig der hvor maktdiskusjonen står høyt.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Folkegata

Utopian Future Workshops

Dialogen om Svankevigå

Nye samarbeidsformer

Hvordan bruke konflikt på en konstruktiv måte?

1001 perspektiver fra elever og studenter

Barn og unge, både elever og studenter, er viktige ressurser i by- og stedsutvikling. Strategiske partnerskap med skoler, universiteter og ungdomsorganisasjoner gir rom for nye og innovative perspektiver. Innovasjonscamper er et godt eksempel, tilrettelagt av Ungt Entreprenørskap som partner i NEB-STAR, og er blitt testet på ulike måter i løpet av prosjektperioden.

Engasjerte elever fra Bergeland videregående skole utviklet for eksempel løsninger for Pedersgatas fremtid, og "SMART Omslag"-programmet involverte elever fra barneskolen i å utvikle sirkulære løsninger sammen med IVAR.

Prosjektet har på samme måte samarbeidet med ulike studentkurs innenfor arkitektur og bærekraft, som har gitt nye perspektiver på byutviklingen, og involvert ungdom videre i nabolagsprosjektene. Kombinasjonen av kreative ideer og læringsmuligheter gir et godt partnerskap.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Studentkurs

Innovasjonscamper

Byggeworkshoper

Nye samarbeidsformer

Hvordan kan vi inkludere unge
stemmer og nye perspektiver i
stedsutviklingen?

Nabolagsprosjekter gir rom for nye og andre typer partnerskap

Mange har et eierskap til nærmiljøet sitt, og kan tenke seg å bidra på ulike måter i nabolagsprosjekter. Utbyggere og større aktører kan støtte opp om dette engasjementet gjennom samarbeids- og partnerskapsformer. Denne formen for samarbeid går utover den vanlige forståelsen av medvirkning, og handler mer om å gi rom for initiativer og gode idéer, heller enn å høre alle stemmer. Ved å kombinere effektivt samarbeid med lokale initiativtakere, sosiale entreprenører, skoler og studenter kan initiativene fort bli til innovative og nye løsninger til glede for hele nærmiljøet, som man for eksempel opplevde effekten av i etableringen av containergymmen på Site 4016.

Denne tilnærmingen driver frem samskaping og lokalt drevet innovasjon ved å utnytte det potensialet og perspektivene til sosiale entreprenører, lokale organisasjoner og ungdom som kjenner området og behovene godt.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Kvikktest som metode

Innovasjonscamper på skolene

Nabolagsinkubator på Storhaug

Hvordan kan offentlige og private samarbeide for å støtte etableringen av prosjekter?

Stor kraft gjennom samfinansiering

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre litt! Finansierings- og partnerskapsmodeller har gått fra å være noe ukjent og mystisk, til et grundig diskutert tema i NEB-STAR. Ulike finansieringsmodeller har blitt undersøkt, fra "solo"-modellen hvor finansieringen har kun én kilde, via privat-privat partnerskap, forhandlingsmodeller og ulike offentlig-private partnerskap.

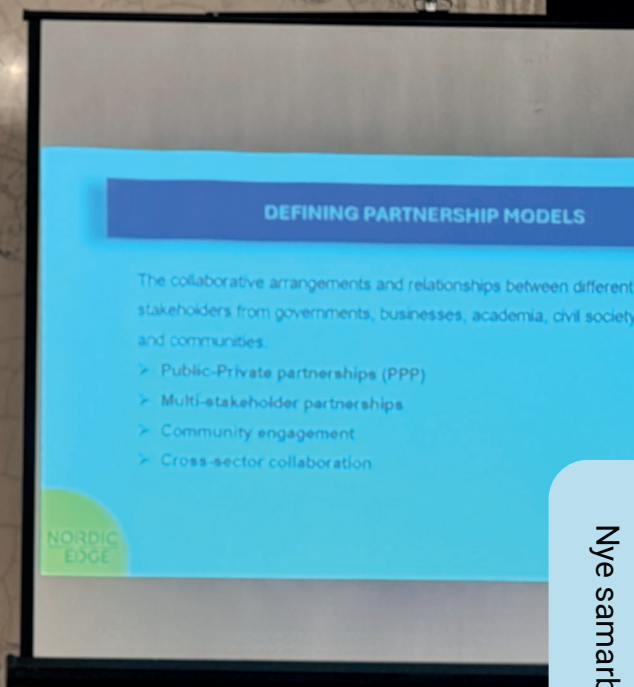
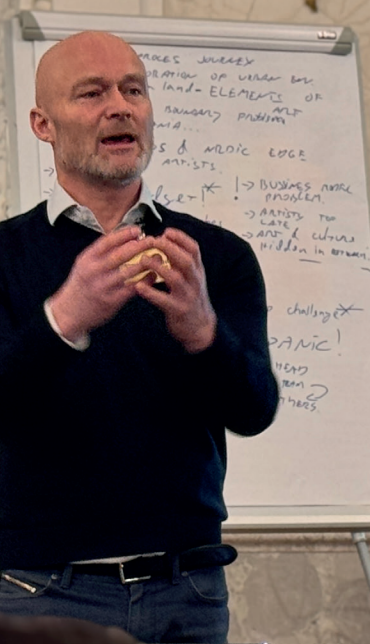
Fordeling av risiko er ett perspektiv, men også at partnerskapsmodeller gir muligheten til å fordele innsats og bidrag fra flere. Dette kan bidra til å bygge tillit og eierskap mellom parter, og kan derfor være et formål i seg selv. Dialog og erfaringer fra partnere viser at det er lettere å finansiere tiltak om flere samarbeider om det, og det er også lettere å legge litt i potten om man ser at andre vektlegger det samme.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppe forretningsmodeller

Kvikktestene i demonstrasjonsområdene

Innsikt fra sosiale entreprenører

Nye samarbeidsformer

Hvordan kan vi finansiere flere samarbeid gjennom nye finansieringsmodeller?

"Noen" er ikke bare én, men flere nye roller

For å tilrettelegge for effektiv byutvikling er det behov for ikke bare den ene "noen" som holder i trådene, men ofte flere ulike nye roller som ofte ikke finnes i tradisjonelle prosjektsamarbeid. En av rollene som prosjektet har fremhevet som viktige, er blant annet *fasilitator-rolle* i byutvikling, som bidrar til å bygge tillit, og som fungerer som en nøytral tilrettelegger og brobygger mellom ulike interessenter. En annen fremhevet rolle er blitt kalt for *integrasjons-rolle* for forretnings- og partnerskaps-perspektiver, som har med seg utviklingshensyn, for å sikre økonomisk levedyktighet og implementering.

En litt annen, men viktig rolle for prosjektpartnerne er det som har fått navnet koordinator-rolle, som jobber mest i det uformelle. Denne rollen handler om å etablere nettverk og ikke-kommersielle møteplasser for å lette samarbeid, informasjonsutveksling, kunnskapsdeling og inkludering blant ulike initiativtakere og ildsjeler.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppa Jammerdalen

Workshopper om Site 4016

Partnersamarbeidet i NEB-STAR

Hvordan kan vi skape rom for
nye og andre roller i by- og
stedsutviklingen?

Det tar tid å etablere samarbeidsplattformer

Prosjektet understreker at samskaping krever bygging av tillit, felles forståelse og felles praksiser blant ulike interessenter. I løpet av prosjektperioden har man klart å etablere en samskapingsplattform i NEB-STAR, men det har ikke kommet gratis, og har tatt tid å bygge opp tillit. Partnere fra offentlig sektor, akademisk, ideell og privat sektor har jobbet med å overvinne innledende utfordringer for å etablere gode samarbeidsrelasjoner, for å bygge den tilliten som trengs for å samarbeide godt over tid.

En viktig læring fra prosjektet handler derfor også om ressursene man legger ned i å bygge denne formen for samarbeidsplattformer. De må tas vare på, kultiveres og holdes ved like, for å danne et godt fundament for prosjektutvikling og nye innovasjonsprosesser. Å kunne bygge på og videreføre læring og refleksjoner fra tidligere prosesser vil også kunne styrke fremtidige samarbeid, og bygge tillit til organisasjonenes evne til samskaping og samarbeid.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Partnersamarbeidet i NEB-STAR

Læringsworkshoper på tvers av arbeidspakker

Erfaringer fra områdesatsingene og Pådriv

Nye samarbeidsformer

Hvordan kan vi bygge varige samarbeidsplattformer?

3

Nye
fortellinger

Denne delen inneholder innsikt og læring knyttet til fokusområde 3: nye fortellinger

De sju erfaringsbaserte innsiktene inneholder kortfattede oppsummeringer og henvisninger til hvilke aktiviteter, verktøy eller metoder dette er basert på.

Handle ut fra felles samfunns mål

New European Bauhaus fremmer verdier og prinsipper som legger grunnlag for nye prosjektinitiativer, og NEB-STAR har som mål å finne gode måter å implementere disse prinsippene i kommunens overordnede planer. Kommuneplanens samfunnsdel ble fokus for NEB-STAR som pågående planprosess, og kommunens øverste plan. Arbeidet mellom NEB-STAR og plangruppa har vist at kommuneplanen tar opp mange av NEB-verdiene gjennom samfunnsmålene, men at et viktig element som prosjektet har satt fokus på, er det å gjøre målene relaterbare og brukbare for ulike aktører i by- og stedsutviklingen, inkludert innbyggerne.

Det at de store, overordnede målene kan kobles til folks hverdag og egne liv, eller ulike aktørers virke, skaper større relevans og nytteverdi av felles mål. NEB-STAR har videre satt fokus på nabolagsnivåets betydning, også i samfunnsplanleggingen og i målformuleringene.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Arbeidsgruppe kommuneplan

Impact Model-workshoper

Stavangeravtalen

Hvordan kan de overordnede planene fungere som kompass for endring?

Å skape fremtidsbilder

Gode mål kan oppleves samlende. Samtidig er erfaringene fra diskusjoner med ulike aktører gjennom NEB-STAR at de store linjene og samfunnsmålene ikke bare er overordnede, men også for mange vanskelige å se for seg som fremtidsbilder. Vi mennesker er ikke alltid like gode til å forestille oss ting, og fremtidsscenarioer som metode er derfor blitt testet og prøvd ut på ulike måter i prosjektet.

Både gjennom innovasjonsprosessen tilknyttet Site 4016 og som en del av arbeidet med Utopian Future workshops og i Pedersgata har man forsøkt å konkretisere fremtidige konsepter og løsninger, og på denne måten testet verktøy for å forstå hva aktørene ønsker å jobbe mot. Å skape alternative bilder på fremtiden som er forståelige for flere, kan med andre ord bygge bro mellom eksisterende situasjoner og planlagte fremtider. Her fremmer partnerne i NEB-STAR et stort potensiale for å tenke nytt rundt de tradisjonelle planleggingsverktøyene.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Partnersamarbeidet i NEB-STAR

Systemdesignprosess ÆRA

Utopian Future workshoper

Hvordan kan vi skape bilder på
fremtiden som gjør det ukjente mer
håndgripelig?

Visuelle blikk på lokale visjoner

NEB-verdienes elementer av kunst, kreativitet og fri form har åpnet opp for diskusjonene om nye og annerledes måter å formidle mål, visjoner og ambisjoner på, i tillegg til formuleringer i ord og tekst. Det å ta i bruk visuelle verktøy, tegning som formidlingsform og trekke inn ulike kreative fag kan formidle nye og andre aspekter som gjør visjoner, mål og planer lettere å forstå for flere.

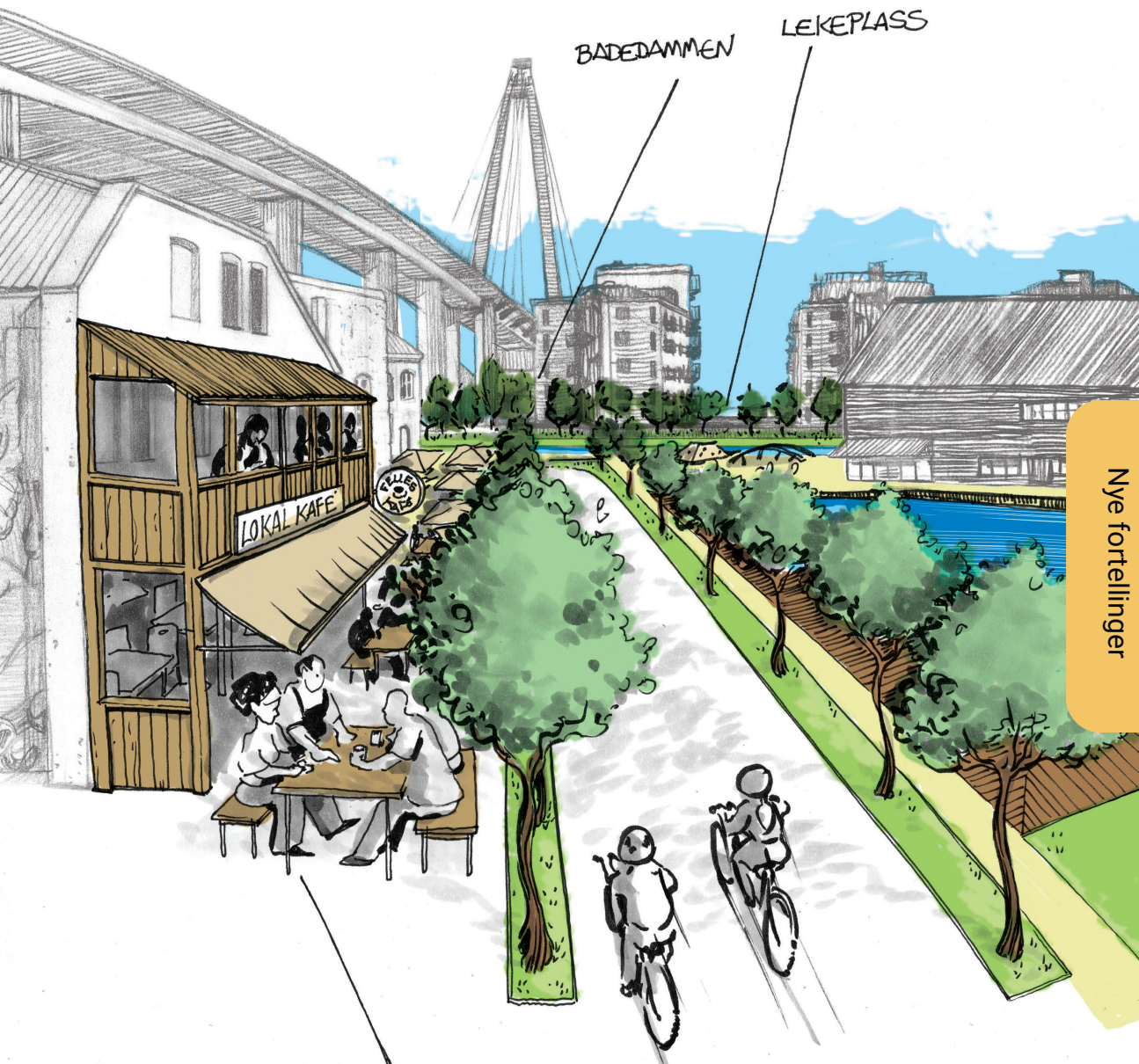
I Pedersgata og i Svankevigå har prosjektpartnerne gått langt i å utforske nye formidlingsformer. En av de siste uttestingene har vært å lage en tegneserie som formidler stedets historier og identitet. Jammerdalsarbeidet har i tillegg resultert i formidlingen av nabolagssamarbeidet gjennom innspillingen av en visjonsfilm, som fremmer tegning som verktøy i dialog og visjonsutvikling.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Felles visjonstegning, tegneserier

Historiefortelling i lyd og bilde

Systeminnovasjonsprosess Æra

Nye fortellinger

Hvordan kan visjoner, planer og mål formidles visuelt og på nye måter?

Digitale verktøy hjelper oss å håndtere kompleksitet

I by- og stedsutvikling jobbes det kontinuerlig med store informasjonsmengder når man planlegger, og digitale verktøy kan være en god og viktig støtte. I NEB-STAR har man testet mange ulike løsninger for å utforske hva som er nyttige og gode verktøy i nabolagsutviklingen. Noen av de verktøyene som særlig har fått mye plass i diskusjonene, er de som har bidratt til å visualisere og synliggjøre andre og nye aspekter ved planleggingen, basert på de samme, eksisterende dataene.

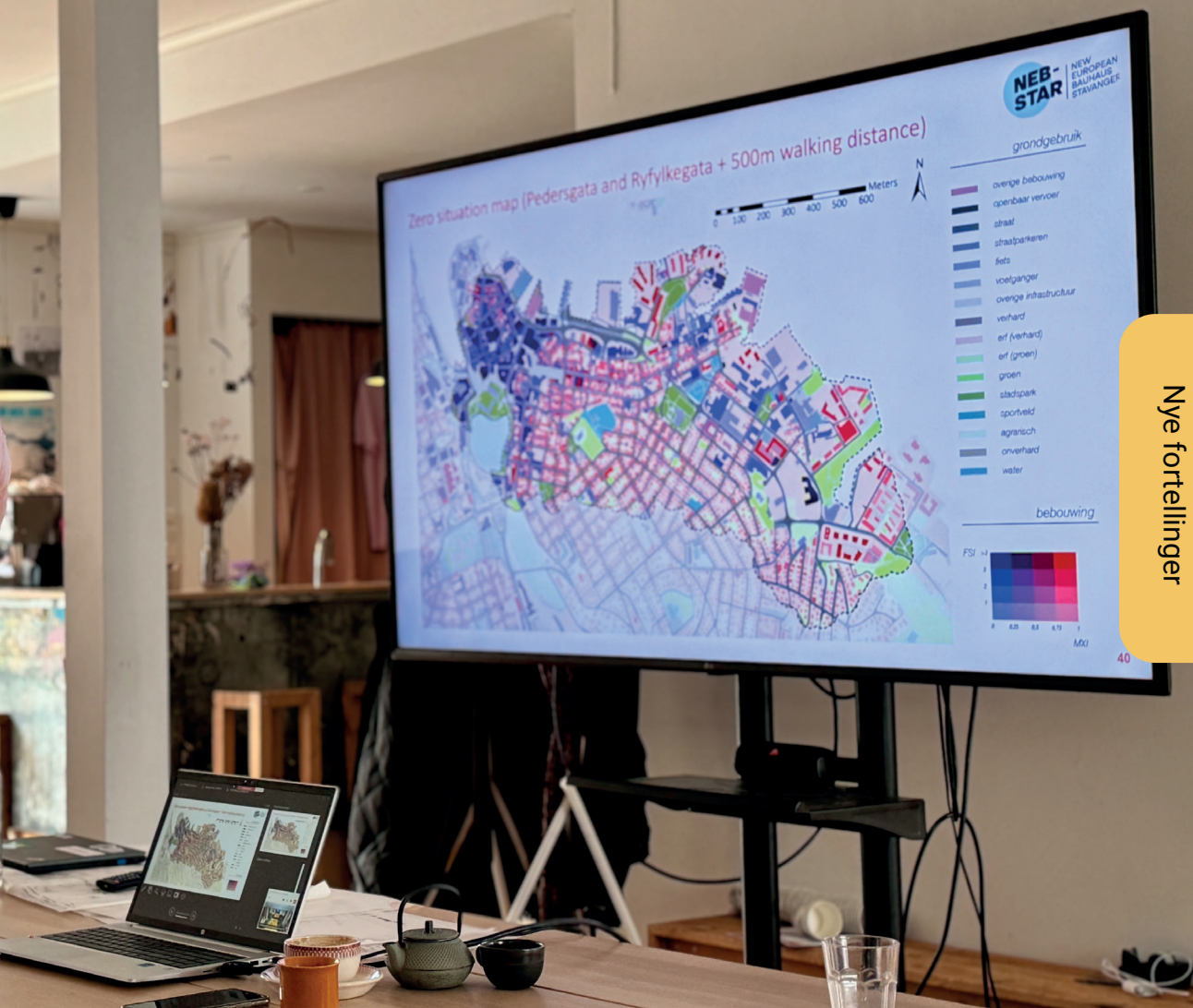
Uttestingen av Barcode et eksempel på dette, hvor man sammen har har kunnet diskutere programmeringsmuligheter og -utfordringer i demonstrasjonsområdene gjennom løsningene. Et annet eksempel er appen Urban Belonging, som er blitt brukt til å samle inn visuell informasjon om folks tilknytning til steder og kvaliteter i nabolagene.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Barcode

Digital tvilling

Urban Belonging app

Hvordan kan digitale verktøy gjøre det lettere å håndtere kunnskap og informasjon?

Guidet av stedsbasert informasjon

Stedsanalyser er et velkjent verktøy for planleggere og arkitekter, og har blitt mye diskutert også i NEB-STAR som ledestjerne. Prosjektet har satt fokus på behovet for å revitalisere forståelsen av stedsanalyser, ved å tilføre nye og andre elementer. En diskusjon som har farget dette er tilgjengelige data gjennom eksisterende kilder, hvor man i kommunen har store kartdatabaser som viser fysiske elementer i et nabolag, men ikke nødvendigvis de sosiale lagene, eller ideer og forslag til fremtidsbilder.

De sosiokulturelle lagene er viktig informasjon i nabolagsplanleggingen, sammen med innbyggernes idéer, tanker og meninger om fremtiden. Å tenke nytt om stedsanalysens form og funksjon, gjennom å tilføre flere og andre former for stedsbasert data, fremmes som et viktig, mulig styringsverktøy for nabolagsplanleggingen.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Jammerdalen og CID

Barcode

Gigamapping

Nye fortellinger

**Hva om vi kunne utvikles nye former
for stedsanalyser?**

Kunsten som mer enn resultatet

Involvering av kunstere og kunstnerisk kompetanse er et viktig fokusområde i NEB-STAR, og partnerne har gjort seg mange erfaringer med både viktigheten av dette. Erfarignene spenner fra de ulike forståelsene for hva kunst er, til helt praktiske utfordringer knyttet til eksempelvis anskaffelsesprosessene. En viktig innsikt som blir løftet frem er kunsten som både prosess, resultat og også som læring. På Site 4016 ble en kunstner involvert gjennom en Artist in Residence -avtale, for å bidra til nye og andre samtaler om prosjektene. Det å kunne skille kunstneren fra kunst som fysisk resultat, og nyttegjøre seg av kunstnerisk kompetanse på nye måter, som dialogform, som brobygger og som utfordrer, er et potensiale som mange i NEB-STAR fremmer.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Artist in residence

Smart ART- programmet

Folkegata

Nye fortellinger

Hvordan kan kunstnerisk kompetanse brukes på nye måter i by- og stedsutvikling?

Å gjøre endring håndfast gjennom fysiske prosjekter

De store planene og langsiktige linjene er ofte langt frem i tid for de som involverer seg i by- og stedutviklingen. Det å gjøre noe fysisk på stedet kan bryte ned diskusjonene, sette fokus på kvalitetene som eksisterer, og skape en diskusjon om hva man ønsker å tilføre. I NEB-STAR har dette blitt brukt som metode på Site 4016, hvor arkitektene sammen med ungdom og aktører i området sammen har utviklet en møteplass, bygget med gjenbruksmaterialer. Både designprosessen og byggingen har vært viktige for å forstå hva prosjektet kan tilføre stedet, og ungdommene har deltatt hele veien.

Etablering av midlertidige møteplasser har også blitt testet på ulike måter i Pedersgata, og brukt som medvirkningsarena og dialogverktøy.

Relaterte verktøy, metoder og aktiviteter testet eller gjennomført i NEB-STAR:

Byggeworkshop

Kvikktestene

Midlertidige møteplasser

**Hvordan kan midlertidige tiltak
bidra til å gjøre stedsutvikling
håndfast?**

ene som
ekt for
og

...som hvordan medlemskap kan
...levere for folk å snakke om estetikk, et
...er rapporten av å la være på

...å la utgangspunkt i NIS-verdier kan bli
...og utgjør en tilnærmet til tilnærmet til
...fellesskap vektlegges.

...kan vi utvikle et felles språk

...Fokusområde 1: ...

2
Å definere lokale ambisjoner
gjør arbeidet konkret

...en utgangspunkt i ...
...NIS-verdier

...som hvordan medlemskap kan
...levere for folk å snakke om estetikk, et
...er rapporten av å la være på

...å la utgangspunkt i NIS-verdier kan bli
...og utgjør en tilnærmet til tilnærmet til
...fellesskap vektlegges.

...kan vi utvikle et felles språk

...Fokusområde 1: ...

kraft til
aktivitet

...som hvordan medlemskap kan
...levere for folk å snakke om estetikk, et
...er rapporten av å la være på

...å la utgangspunkt i NIS-verdier kan bli
...og utgjør en tilnærmet til tilnærmet til
...fellesskap vektlegges.

...kan vi utvikle et felles språk

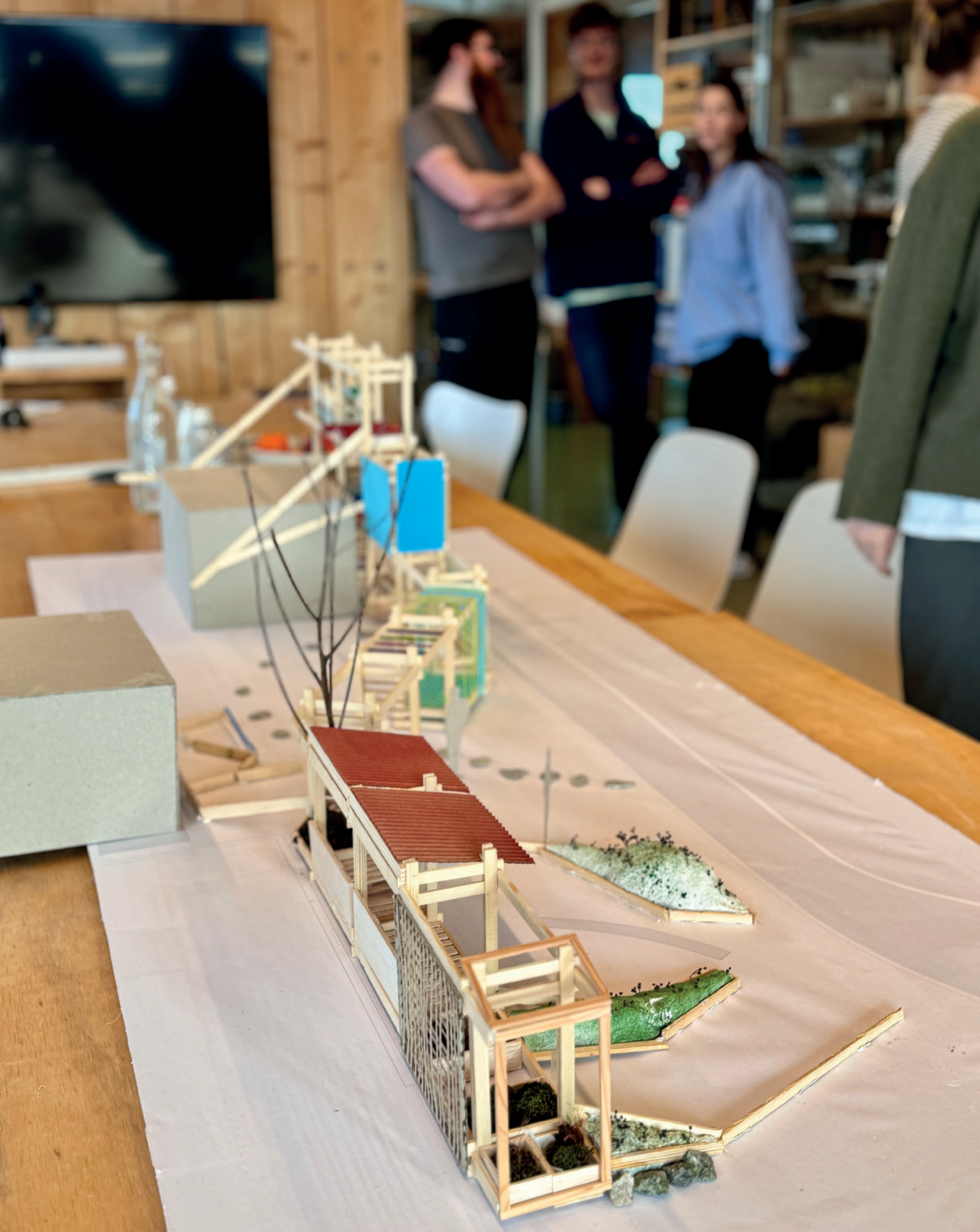
...Fokusområde 1: ...

Veien videre

De 25 innsiktene brukes som underlag for læringsverksteder i regi av DOGA og NEB-STAR, og danner blant annet utgangspunktet for arbeidet med oppdateringen av det norske veikartet for smart og bærekraftig utvikling av byer og lokalsamfunn. Oppdateringen av veikartet vil lære av erfaringene og resultatene fra både NEB-STAR, innovasjonsprogrammet GNIST, og referanskommuners erfaringer med innovasjonsarbeid i by- og stedutvikling.

NEB-prinsippene er utviklet for å danne grunnlag for hvordan klimaomstillingen også kan bidra til attraktive og gode nabolag som er inkluderende, berikende og bærekraftige, og veikartet utvikles for å være et verktøy for kommuner og aktører som ønsker å få til positive endringer i egne organisasjoner eller lokalsamfunn.

Veikartet vil ferdigstilles i løpet av prosjektperioden, og testes i samarbeid andre norske kommuner høsten 2025.

Noen oppklaringer

Akronymer

EU	European Union
-----------	----------------

NEB	New European Bauhaus
------------	----------------------

NEB-STAR	New European Bauhaus Stavanger
-----------------	--------------------------------

Website: www.nebstar.eu

Instagram: [@nebstavanger](https://www.instagram.com/nebstavanger)

LinkedIn: [@NEB-STAR](https://www.linkedin.com/company/NEB-STAR)

Twitter: [@NEBStavanger](https://twitter.com/NEBStavanger)

